

často vyhrkne odpoveď pred dokončením otázky, nedokáže čakať, kým príde na rad, často prerušuje a vyrušuje ostatných (13).

Hyperaktivita znamená nadmernú pohybovú aktivitu (napríklad dieťa pobejúce sem a tam), keď to nie je vhodné, či nadmerné vrtenie, ťkanie (napríklad o stôl). Dieťa sa často s niečím pohráva, je neposedné, zdvihne sa zo svojho miesta v situácii, v ktorej by malo sedieť, začne pobežovať bez ohľadu na okolnosti, nedokáže sa potichu hrať, má hlasný rečový prejav a je neustále v pohybe. ADHD ovplyvňuje správanie dieťaťa od ranného prebudenia počas celého dňa, v škole, pri popoludňajších aktivitách aj večer doma. Dieťa má problémy s večerným zaspávaním aj so spánkom (11, 17).

Prejavy syndrómu ADHD v kontexte vývinových období

Novorodenecké a dojčenské obdobie

Zjavným prejavom v období od narodenia do jedného roku je predovšetkým porucha základných biorytmov. Dieťa horšie spí, často plače bez zjavnej príčiny, je zvýšene dráždivé a náročné je aj jeho kŕmenie. Tieto príznaky sú však nešpecifické a nevedú nutne k stanoveniu diagnózy ADHD.

Batolivé obdobie

V batolivom období sú deti s ADHD motoricky veľmi aktívne, pobejú, nevydržia na jednom mieste. Rovnako v emočnej oblasti je dieťa dekompenzované, ľahšie podlieha záchvatom vzdoru, horšie sa ovláda, vzdoruje autoritám. Všetky tieto prejavy sú však pre toto vývinové obdobie typické, odlišnosť spočíva len v ich miere a vo vplyve na vzťahy dieťaťa s rodičmi a ostatnými (7, 10).

Predškolské obdobie

V predškolskom období sú deti s ADHD taktiež nadmerne motoricky aktívne, stále niekam lezú a poskakujú. Pre matky je zaťažujúca ich značná náladovosť, podráždenosť a vzdorovitosť (9). Zároveň vyžadujú permanentnú pozornosť, ktorú si získavajú aj negatívnou cestou. V materskej škole sa prejaví ich neochota podriaďiť sa poriadku a autorite a výrazné nedostatky prejavujú v sebaobsluže. Ich správanie k vrstovníkom je výrazne negativistické.

Školské obdobie

Školské obdobie je jedným z najťažších pre deti, ale aj pre rodičov. Pre dieťa s ADHD denne vzniká veľa záťažových situácií. Dieťa s problémami organizuje prácu, plánuje a kontroluje svoje emócie (8). Vrstovnícke vzťahy a sociálne postavenie dieťaťa v kolektíve nadobúdajú osobitý význam. Impulzívne a skratové konanie je pre ostatných nečitateľné a vedie k vzájomným nedorozumeniam. Ich náladovosť a zvýšená reaktivita môžu byť pre rovesníkov nepochopiteľné alebo smiešne, čo je dôvod, prečo sú deti s ADHD častejšie objektom šikanovania (9). Jedným zo základných príznakov ADHD je stála nepozornosť, ktorá proces učenia a školské výsledky negatívne ovplyvňuje. Pre dieťa s diagnózou ADHD je veľmi náročné sústrediť sa na zadanú úlohu, v dôsledku čoho jej vypracovaniu venuje menej času než ostatné deti, čo následne spôsobí horší výsledok. Ďalší problém je v procese učenia – ak sa dieťa nebude vedieť sústrediť na výklad učiteľa dlhší čas, unikne mu mnoho podstatných informácií. Hyperaktivita a impulzivnosť sú oveľa viac viditeľné navonok a je prirodzené, že učitelia a rodičia sa budú zameriavať najviac práve na tieto prejavy ADHD. ADHD je častejšie diagnostikované u chlapcov než u dievčat, a to približne trikrát viac (5, 14). Pri práci s dieťaťom s diagnózou ADHD v škole môže tiež pomôcť selektívna igno-